

Sprawozdanie

komisji szkolnej o wniosku posła ks. Siczyńskiego w przedmiocie zmiany ustawy szkolnej pod względem przeznaczenia kar pieniężnych za nieposyłanie dzieci do szkoły.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 17. Grudnia 1885. przekazał Sejm komisji szkolnej wniosek p. ks. Siczyńskiego, domagający się zmiany ustawy szkolnej w tym kierunku, „aby kary szkolne wpływały do kas miejscowych Rad szkolnych i były przeznaczone w pierwszym rzędzie na zaopatrzenie ubogich dzieci w odzież i w naukowe przybory, a w drugim rzędzie na rzecz miejscowego funduszu szkolnego“.

Sprawa tym wnioskiem poruszona jest w samej rzeczy ważną ze względu na istniejące po wsiach i miasteczkach stosunki.

Przymus szkolny, ustawą nakazany, spotyka się w praktyce z różnorodnymi trudnościami. Trudności te pochodzą po części z niechęci lub opieszałości rodziców, po części z ich opłakanego położenia materialnego. Z jednej zatem strony należałoby niewątpliwie z większą niż dotąd ścisłością kary nakładać na niechętnych lub opieszałych, oraz nakładane kary z większą niż dotąd sprężystością i szybkością ściągając, — ale i z drugiej strony wypadałoby uwzględniać położenie tych rodziców, których dzieci albo wcale nie, albo nieregularnie do szkoły uczęszczają z powodów od ich woli niezależnych, mianowicie: że dzieciom tym niezmiernie trudno, a nawet często niepodobna dostać się do tej nieraz o kilka kilometrów oddalonej szkoły, wśród deszczu, śniegu, mrozu, bez ciepłego ubrania, bez butów, a nadto bez środków zakupu najpotrzebniejszych przyborów szkolnych. Nakładanie kar pieniężnych ustawą przepisanych staje się w takich razach rażąca niesłusznością, — uwalnianie zaś od tych kar sprzeciwia się obowiązującym przepisom.

Nasuwa się zatem pytanie, czyby nie można używać pieniędzy słusznie ściągniętych od rodziców niechętnych, na wspomaganie tych, którym na dobrych chęciach nie zbywa, tem samem osiągnąć sprawiedliwszego wymiaru tych kar, wpływając tym sposobem na przysporzenie frekwencji szkolnej i odpowiedzieć życzeniu ludności w tym kierunku, aby pieniądze karne, od mieszkańców pewnej miejscowości ściągnięte, także na korzyść tejże miejscowości użyte zostały.

Taka była myśl przewodnia wnioskodawcy, a komisya szkolna z tą myślą się zgodziła.

Obowiązujące obecnie pod tym względem przepisy są następujące:

Wedle Art. 15, lit. c. ust. z d. 2 Maja 1873 „kary pieniężne, ściągane od rodziców za opieszałość w posyłaniu dzieci do szkoły“ wpływają do funduszu szkolnego *miejscowego*. Zdawałoby się

zatem, że Rada szkolna miejscowa może niemi rozporządzać, choćby przynajmniej za przyzwoleniem Rady szkolnej okręgowej, tak jednak nie jest. Art. 22. bowiem tej samej ustawy powiada, że „z dochodów miejscowego funduszu szkolnego ma się przedewszystkiem opłacać nauczycieli“, dodając, że „na inne cele szkolne użyć ich można jedynie za przyzwoleniem Rady szkolnej okręgowej, *gdy się okaże nadwyżka w dochodach*, albo gdy część ich już na mocy zapisu lub ustawy była na inne cele przeznaczoną“.

A nadto zauważyć trzeba, że owe „inne cele szkolne“, o których w art. 22. mowa, odnoszą się także do ogólnych zwykłych wydatków szkolnych, jak utrzymanie budynków i t. p. a są w art. 24. wyszczególnione; nadto art. 23. każe odsyłać wszelkie dochody miejscowego funduszu szkolnego do kasy funduszu szkolnego *okręgowego*; a nareszcie „Instrukcyja dla miejscowych Rad szkolnych“, wydana rozporządzeniem Rady szkolnej krajowej z d. 5. Sierpnia 1874 każe odsyłać ściągnięte kary do *urzędu podatkowego* (§§. 11. tejże Instrukcyi). Takim sposobem miejscowej Radzie szkolnej pozostawiono tylko przykre zadanie orzekania o karach, zwierchności zaś gminnej przykrzejsze jeszcze ścigania tychże, nie nakładając na te czynniki obowiązku, ani nie przyznając im prawa rozporządzania temi funduszami na cele miejscowe, to jest na cele, które ich najbliżej obchodzą, a które najlepiej oceniać potrafią.

Zdaniem komisji szkolnej postępowanie obecnie, po części ustawą nakazane, po części instrukcyą i praktyką unormowane, nie odpowiada ani słuszności, ani życzeniom ludności, ani wreszcie miejscowym potrzebom szkolnym. Komisya tedy sądzi, że należy poczynić w ustawie obowiązującej odpowiednie zmiany w tym kierunku, aby pieniądze pochodzące z kar szkolnych mogły być użyte za uchwałą Rady szkolnej miejscowej na zaopatrzenie biedniejszych uczniów w odzież i w najpotrzebniejsze przybory szkolne (elementarze, tabliczki, rysiki i t. p.) Zmiana ta, zezwalająca na używanie grzywien każdej pojedynczej gminy na najwidoczniejsze potrzeby tejże gminy, zmniejszy zwolna ów wstręt do tych grzywien przywiązany, ułatwi Radzie szkolnej miejscowej uchwalanie tych kar, oraz przyczyni się do lepszej frekwencji, gdyż dzieci uboższe, dotąd wstrzymywane materialnymi trudnościami, wskutek doznanej pomocy łatwiej będą mogły do szkoły uczęszczać.

Z tych powodów komisya szkolna proponując dodatek do Art. 22 ust. szkolnej, i opuszczenie lit. c. w Art. 18, wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić następującą ustawę.

U S T A W A

z dnia zmieniająca postanowienia §§. 18. i 22. ustawy krajowej z dnia 2. maja 1873, o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół ludowych i obowiązku posyłania do nich dzieci.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, postanawiam co następuje:

§. 1.

Art. 18 i 22 ust. kraj. z dnia 2. Maja 1873 o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół ludowych, i obowiązku posyłania do nich dzieci przestają obowiązywać i mają odtąd opiewać jak następuje:

Art. 18.

Jeżeli dochody miejscowego funduszu szkolnego, wymienione w artykule 15 a, b, nie wystarczają na opłacanie nauczycieli szkół ludowych pospolitych i tych wydziałowych, które istniały już przed wejściem w wykonanie niniej-

szej ustawy, obowiązane są gminy i obszar dworski do wnoszenia na ten cel do miejscowego funduszu szkolnego dodatków pieniężnych, a to gminy aż do 9% całej należności wszystkich podatków stałych razem z dotychczasowymi dodatkami rządowymi, w gminie opłacanych, a obszar dworski aż do wysokości 3% całej należności wszystkich podatków stałych razem z dotychczasowymi dodatkami rządowymi z obszarów opłacanych — każdy z nich o tyle, o ileby to, co na mocy dawniejszych zobowiązań, bądź-to w naturze, bądź-to w gotowych pieniądzech, na utrzymanie nauczyciela już uiszczanych, dorównywało oznaczonym powyżej procentom.

W każdym jednak razie obszar dworski przyczynia się do pokrycia niedoboru tylko w trzeciej części tego, do czego, w miarę całej należności swych bezpośrednich podatków stałych razem z dotychczasowymi dodatkami rządowymi był na mocy ustaw obowiązany, gdyby należał do związku gminy miejscowej.

Dodatki pieniężne od gminy pokrywane być mają w taki sam sposób, w jaki się pokrywają inne wydatki pieniężne na gminie ciężące.

Art. 22.

Z dochodów miejscowego funduszu wymienionych w Art. 15. pod *a. b.* ma się przedewszystkiem opłacać nauczycieli. Na inne cele szkolne można ich użyć jedynie za przyzwoleniem Rady szkolnej okręgowej gdy się okaże nadwyżka w dochodach, albo w razie, gdy część ich już na mocy zapisu lub ustawy była na inne cele przeznaczona.

Dochody wymienione w Art. 15. pod *c)* mogą być za uchwałą Rady szkolnej miejscowej użyte na zaopatrzenie ubogich uczniów w odzież i w najpotrzebniejsze przybory szkolne, lub też, za przyzwoleniem Rady szkolnej okręgowej, na inne cele szkolne w Art. 24. wymienione.

§. 2.

Wykonanie niniejszej ustawy poruczam mojemu Ministrowi oświecenia.

Przewodniczący :

Dr. Majer.

Sprawozdawca :

Jerzy Czartoryski.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly a header or introductory paragraph.

Second block of faint, illegible text, appearing to be a main body of the document.

Third block of faint, illegible text, continuing the main body of the document.

Fourth block of faint, illegible text, possibly a concluding paragraph or a signature line.

Fifth block of faint, illegible text, located in the lower half of the page.

Sixth block of faint, illegible text at the bottom of the page, possibly a footer or additional notes.